

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПРОЄКТ

ПРАВИЛА
ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В
ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ
ПОЛТАВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Полтава 2026

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Правила використання систем штучного інтелекту (далі – ШІ) в освітньому процесі Полтавського державного аграрного університету (далі – Правила) є локальним нормативним актом Університету, розробленим і впровадженим у межах академічної автономії, гарантованої Законом України «Про вищу освіту», дія якого поширюється на всіх учасників освітнього процесу Полтавського державного аграрного університету (далі – Університет) незалежно від рівня вищої освіти, форми її здобуття та характеру участі в освітній, науковій чи організаційній діяльності та є обов'язковим до виконання.

1.2. Метою Правил є нормативне врегулювання відповідального, відкритого та академічно добросчесного використання систем штучного інтелекту в освітньому процесі Університету. Правила визначають загальні засади та принципи застосування ШІ в освітньо-науковій діяльності, встановлюють вимоги до прозорості його використання, зокрема щодо обов'язкового розкриття фактів застосування відповідних інструментів, окреслюють правовий статус ШІ-систем, доступних учасникам освітнього процесу, а також засади захисту персональних даних під час їх використання та сприяють формуванню культури відповідального й етичного використання технологій штучного інтелекту в академічному середовищі.

1.3. Правила розроблено відповідно до Конституції України; законів України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII, «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII, «Про авторське право і суміжні права» від 01.12.2022 № 2811-IX, «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 № 2297-VI, «Про академічну добросчесність» від 18.12.2025 № 4742-IX; Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 № 1556-р; з урахуванням положень Регламенту Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 2024/1689 від 13.06.2024, а також рекомендацій Міністерства освіти і науки України та Міністерства цифрової трансформації України «Штучний інтелект у закладах вищої освіти»; Статуту Полтавського державного аграрного університету; Кодексу академічної добросчесності Полтавського державного аграрного університету; Положення про Комісію з академічної добросчесності у Полтавському державному аграрному університеті, Положення про Комісію з етики та управління конфліктами у Полтавському державному аграрному університеті; Положення про робочу програму навчальної дисципліни в Полтавському державному аграрному університеті.

1.4. Використання інструментів штучного інтелекту в освітньому процесі Університету ґрунтується на таких принципах:

- **принцип особистої відповідальності.** Учасник освітнього процесу несе повну відповідальність за будь-який контент, поданий від його імені, незалежно від ступеня участі ШІ у його підготовці. Використання ШІ не звільняє від академічної та правової відповідальності;

- **принцип прозорості.** Використання ШІ підлягає обов'язковому розкриттю в порядку, встановленому цими Правилами. Приховування факту використання ШІ під час підготовки академічних, навчальних або наукових робіт не допускається;

- **принцип академічної доброчесності.** Використання ШІ здійснюється відповідно до норм і цінностей академічної доброчесності, визначених Кодексом академічної доброчесності Полтавського державного аграрного університету. Використання ШІ не може бути підставою для плагіату, фабрикації або фальсифікації;

- **принцип захисту даних.** Використання ШІ не повинно призводити до неправомірної обробки персональних даних учасників освітнього процесу або третіх осіб;

- **принцип розвитку компетентностей.** ШІ є допоміжним інструментом, що доповнює, але не замінює формування фахових знань, умінь і навичок здобувача освіти. Використання ШІ не повинно підміняти самостійну пізнавальну та дослідницьку діяльність;

- **принцип правомірності.** Учасники освітнього процесу використовують лише ті ШІ-системи, застосування яких не суперечить законодавству України та цим Правилам;

- **принцип адаптивності.** Правила підлягають періодичному перегляду з урахуванням розвитку технологій штучного інтелекту та змін у законодавстві.

1.5. У цих Правилах терміни вживаються в такому значенні:

Штучний інтелект (ШІ) – організована сукупність інформаційних технологій, що забезпечує виконання складних комплексних завдань шляхом застосування наукових методів і алгоритмів обробки інформації, отриманої або сформованої в процесі функціонування, а також забезпечує створення і використання баз знань, моделей прийняття рішень та визначення способів досягнення поставлених цілей.

Генеративний штучний інтелект (генеративний ШІ) – різновид штучного інтелекту, призначений для створення нового інформаційного контенту на основі вхідних даних (зокрема тексту, зображень, аудіо, відео, програмного коду тощо).

Промпт – інструкція у текстовій або іншій формі, що надається користувачем системі штучного інтелекту з метою отримання відповіді, створення контенту або виконання визначеного завдання.

ШІ-згенерований контент – будь-який текст, зображення, аудіо- та відеоматеріали, програмний код або інший результат, створений системою штучного інтелекту у відповідь на запит користувача.

Розкриття використання ШІ – обов'язкове зазначення в академічній або науковій роботі факту використання систем штучного інтелекту із наведенням назви відповідного інструмента та мети його застосування

Інші терміни у сфері штучного інтелекту застосовуються у значеннях, визначених «Словником термінів у сфері штучного інтелекту», підготовленим Міністерством цифрової трансформації України. Терміни у сфері академічної

доброчесності – у значеннях, визначених Кодексом академічної доброчесності Полтавського державного аграрного університету та Законом України «Про академічну доброчесність».

2. ПРАВОВИЙ СТАТУС ІІІ-СИСТЕМ

2.1. Дозволені системи.

2.1.1. До дозволених належать ІІІ-системи, що відповідають таким критеріям:

- розробляються або надаються суб'єктами, діяльність яких здійснюється відповідно до законодавства держав, що забезпечують належний рівень захисту персональних даних;
- не перебувають під санкціями України та не є складовою інфраструктури, доступ до якої обмежено відповідно до законодавства України;
- мають задокументовану політику конфіденційності та обробки даних користувачів.

2.1.2. Дозволені системи використовуються учасниками освітнього процесу відповідно до цих Правил із дотриманням вимог розділу V щодо захисту персональних даних.

2.1.3. Рекомендований перелік дозволених ІІІ-систем із зазначенням їх основних функцій та режиму доступу наводиться в Додатку 1 до цих Правил. Використання таких систем не звільняє користувача від обов'язку самостійного ознайомлення з актуальними умовами їх використання та політикою конфіденційності відповідного сервісу.

2.2. Системи з обмеженим використанням.

2.2.1. До систем з обмеженим використанням належать ІІІ-системи, що не заборонені законодавством України, проте зареєстровані в юрисдикціях, законодавство яких передбачає обов'язок розробника надавати доступ до даних користувачів на вимогу державних органів без дотримання процедур, передбачених законодавством України або міжнародними стандартами захисту прав людини.

2.2.2. Для систем з обмеженим використанням встановлюються такі обмеження:

- хмарні версії таких систем (із передачею даних на сервери відповідної юрисдикції) не допускається використовувати для:

- виконання навчальних завдань, що містять дані Університету;
- підготовки наукових робіт і публікацій;
- діяльності, що передбачає введення персональних даних учасників освітнього процесу або третіх осіб;
- діяльності, що передбачає введення даних, пов'язаних із науковими дослідженнями Університету.

2.2.3. Локально розгорнуті відкриті версії систем, перелік яких наведено в Додатку 2 до цих Правил, можуть використовуватися для дослідницьких і технічних цілей за умови їх функціонування на пристрої користувача без

передачі даних на зовнішні сервери та відсутності мережевої взаємодії із серверами розробника.

2.3. Системи, використання яких є порушенням законодавства України.

2.3.1. Університет не встановлює додаткових обмежень використання ІІІ-систем. Обмеження на використання окремих ІІІ-систем визначаються чинним законодавством України, зокрема рішеннями Ради національної безпеки і оборони України, введеними в дію указами Президента України про застосування санкцій, а також законодавством щодо заборони використання програмних продуктів, пов'язаних із державою-агресором.

2.3.2. Учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися вимог законодавства України щодо використання ІІІ-систем. Використання заблокованих або підсанкційних ІІІ-систем є порушенням законодавства України незалежно від способу доступу до них, у тому числі із застосуванням VPN-сервісів або проксі-серверів.

2.3.3. Університет не несе відповідальності за правові наслідки, що виникли для учасників освітнього процесу внаслідок використання ІІІ-систем із порушенням законодавства України.

2.3.4. Орієнтовний перелік ІІІ-систем, використання яких станом на дату введення цих Правил у дію є порушенням законодавства України, наводиться в Додатку 3 до цих Правил. Зазначений перелік має виключно інформаційний характер і не є вичерпним; визначальними є вимоги чинного законодавства України.

3. ВИКОРИСТАННЯ ІІІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

3.1. Повноваження викладача.

3.1.1. Рішення щодо дозволу, обмеження або заборони використання ІІІ в межах конкретної навчальної дисципліни або окремих видів навчальних робіт приймається викладачем самостійно в межах академічної свободи, гарантованої Законом України «Про вищу освіту».

3.1.2. Прийняте рішення фіксується викладачем у розділі «Політика навчальної дисципліни» робочої програми навчальної дисципліни (РПНД) та силабусу.

3.1.3. Викладач доводить прийняте рішення до відома здобувачів вищої освіти на першому аудиторному занятті відповідного семестру під час ознайомлення із загальною політикою вивчення навчальної дисципліни.

3.1.4. Викладач має право встановлювати різні режими використання ІІІ для окремих видів навчальних робіт у межах однієї дисципліни за умови чіткого зазначення цього у РПНД та силабусі.

3.2. Режими використання ІІІ.

3.2.1. Для визначення умов застосування ІІІ в навчальній дисципліні або окремому виді навчальної роботи викладач обирає один із трьох режимів.

Режим А – «ШІ не використовується». Застосування інструментів штучного інтелекту під час виконання відповідного завдання або в межах дисципліни не допускається. Здобувач виконує роботу самостійно.

Режим А доцільно застосовувати для видів робіт, основною метою яких є перевірка або формування індивідуальних знань, умінь і навичок, що потребують самостійного відпрацювання, зокрема: контрольних і самостійних робіт під час занять; есе та рефлексивних завдань, що передбачають вираження власної позиції; іспитів і заліків; лабораторних і практичних робіт у частині безпосереднього отримання або фіксації дослідних даних.

Режим Б – «ШІ використовується обмежено». Використання ШІ допускається виключно для цілей, визначених викладачем у РПНД або силабусі, з обов'язковим розкриттям відповідно до пункту 3.3 цих Правил. Інше використання ШІ вважається забороненим. Типові цілі, для яких викладач може дозволити використання ШІ в режимі Б: пошук і систематизація наукових джерел; переклад іноземних текстів; перевірка граматики та орфографії власного тексту; підготовка структури або плану роботи; підготовка ілюстративних матеріалів до презентацій

Режим В – «ШІ використовується вільно». Використання ШІ допускається для будь-яких цілей у межах виконання завдання з обов'язковим розкриттям відповідно до пункту 3.3 цих Правил. Здобувач несе повну академічну відповідальність за зміст поданої роботи незалежно від ступеня участі ШІ в її підготовці.

3.2.2. За відсутності чіткого визначення режиму використання ШІ у РПНД або силабусі за замовчуванням застосовується Режим Б із дозволеними цілями: пошук і систематизація джерел; переклад іноземних текстів; перевірка граматики та орфографії. Якщо здобувач не впевнений у дозволеному режимі використання ШІ для конкретного завдання, він зобов'язаний уточнити його у викладача до початку виконання роботи.

3.3. Обов'язок розкриття використання ШІ.

3.3.1. У разі використання ШІ в режимах Б або В здобувач, науково-педагогічний/педагогічний працівник зобов'язаний розкрити факт використання ШІ у поданій роботі.

3.3.2. Розкриття здійснюється у вигляді окремого запису в роботі із зазначенням:

- назви використаної ШІ-системи;
- мети її використання (зокрема: пошук і систематизація джерел; переклад іноземних текстів; перевірка граматики та орфографії; підготовка структури роботи тощо). Рекомендована форма розкриття для різних типів робіт наводиться в Додатку 4 до цих Правил.

Розкриття розміщується:

- у текстових роботах – наприкінці роботи або в методологічному розділі;
- у презентаціях – на останньому слайді або в примітках до слайдів;
- в інших форматах – у місці, що забезпечує однозначну ідентифікацію використання ШІ.

3.3.3. Ненадання розкриття у разі використання ШІ в режимах Б або В, а також використання ШІ в режимі А забороняється і є підставою для кваліфікації дій здобувача як порушення академічної доброчесності відповідно до розділу VI цих Правил.

3.4. Відповідальність здобувача.

3.4.1. Здобувач несе повну академічну відповідальність за зміст поданої роботи незалежно від ступеня використання ШІ під час її підготовки.

3.4.2. Здобувач зобов'язаний здійснювати критичну перевірку контенту, підготовленого з використанням ШІ, зокрема щодо достовірності фактів і даних; коректності посилань на джерела; точності розрахунків і висновків. ШІ-системи можуть генерувати помилкову або неточну інформацію; відповідальність за її некритичне використання несе здобувач.

3.4.3. Здобувачу забороняється:

- подавати ШІ-згенерований текст як власний без розкриття факту його використання незалежно від обсягу такого тексту;
- генерувати за допомогою ШІ дані, результати спостережень і розрахунків, а також результати лабораторних чи практичних робіт та подавати їх як реально отримані;
- використовувати ШІ-системи, пов'язані із державою-агресором, незалежно від режиму, встановленого викладачем. Факт технічної недоступності таких сервісів унаслідок блокування провайдерами не означає правомірності їх використання через VPN-сервіси або проксі-сервери. Обхід блокування не звільняє від відповідальності відповідно до законодавства України. Орієнтовний перелік таких систем наведено в Додатку 3 до цих Правил.

3.4.4. Використання ШІ не може бути підставою для зниження вимог до якості та самостійності виконання роботи.

4. ВИКОРИСТАННЯ ШІ В НАУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

4.1. Використання ШІ у науковій та науково-педагогічній діяльності, зокрема під час підготовки наукових статей, монографій, тез доповідей, звітів про науково-дослідні роботи, дисертацій, кваліфікаційних робіт, а також участі у наукових конкурсах і грантових програмах, допускається за умови дотримання принципів академічної доброчесності, цих Правил і вимог відповідного видавництва, наукового журналу, конкурсу чи грантової програми щодо використання ШІ. У разі колізії між зазначеними вимогами застосовуються більш суворі.

4.2. Факт використання ШІ при підготовці наукової роботи підлягає обов'язковому розкриттю в такій роботі. Розкриття здійснюється у розділі «Методи» або в окремому підрозділі «Використання штучного інтелекту» із зазначенням:

- назви використаної ШІ-системи;
- мети її використання;

- характеру участі ШІ у підготовці роботи (зокрема: аналіз масивів даних; систематизація літератури; редагування тексту; машинний переклад тощо).

Розкриття здійснюється додатково до вимог відповідного видавництва або наукового журналу і не замінює їх. Рекомендована форма розкриття для наукових публікацій наводиться в Додатку 4 до цих Правил.

4.3. ШІ-система не може зазначатися як автор або співавтор наукової роботи, статті, монографії, дисертації чи іншого академічного твору. Авторство може належати виключно фізичній особі відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права».

4.4. Автор роботи несе повну відповідальність за її зміст, достовірність даних і дотримання норм академічної доброчесності незалежно від ступеня використання ШІ під час її підготовки.

4.5. Автор наукової роботи, підготовленої з використанням ШІ, зобов'язаний здійснювати верифікацію:

- достовірності фактів, даних і тверджень, що містяться в роботі та отримані або оброблені з використанням ШІ;
- коректності посилань на джерела, згенерованих або запропонованих ШІ (ШІ-системи можуть генерувати неіснуючі або неточні бібліографічні дані);
- точності розрахунків, статистичних обчислень і висновків, отриманих з використанням ШІ.

4.6. Некритичне відтворення в науковій роботі помилкових даних, неіснуючих посилань або недостовірних висновків, згенерованих ШІ, є відповідальністю автора та може кваліфікуватися як фабрикація або фальсифікація відповідно до Кодексу академічної доброчесності Полтавського державного аграрного університету.

4.7. Забороняється завантажувати до ШІ-систем такі матеріали:

- первинні дані наукових досліджень, що не були оприлюднені та можуть становити наукову цінність або є частиною незавершених досліджень;
- матеріали, подані до видавництва або на рецензування, до моменту їх офіційного оприлюднення;
- матеріали, що є предметом договору про конфіденційність або становлять комерційну таємницю;
- персональні дані учасників наукових досліджень (зокрема респондентів анкетувань, пацієнтів, учасників експериментів) без їхньої явної згоди та належної правової підстави.

Перед завантаженням дослідницьких матеріалів до ШІ-системи автор зобов'язаний пересвідчитися, що умови використання відповідної системи не передбачають використання введених даних для навчання моделі або їх передачі третім особам.

4.8. Особливості використання ШІ в кваліфікаційних роботах.

У кваліфікаційній роботі здобувача вищої освіти обов'язково зазначається факт використання або невикористання ШІ. Відповідна декларація розміщується у вступі або в окремому структурному елементі роботи.

Незалежно від режиму використання ШІ, встановленого науковим керівником, у кваліфікаційній роботі забороняється:

- генерувати за допомогою ШІ результати досліджень, що мають бути отримані здобувачем самостійно під час виконання роботи;
- генерувати за допомогою ШІ висновки роботи без їх критичного осмислення та самостійного обґрунтування;
- подавати ШІ-згенерований текст як власний без розкриття факту його використання.

Науковий керівник кваліфікаційної роботи в межах академічних повноважень визначає допустимий обсяг і цілі використання ШІ здобувачем та доводить відповідні вимоги до його відома на початку виконання роботи.

4.9. Особливості використання ШІ в дисертаціях.

Підготовка дисертацій здійснюється з дотриманням норм Правил, а також внутрішніх вимог Університету, встановлених відповідно до Закону України «Про академічну доброчесність» та відповідних підзаконних нормативно-правових актів.

Під час підготовки дисертації допускається використання ШІ для:

- пошуку та систематизації наукових джерел за умови самостійної верифікації кожного джерела;
- пояснення складних концепцій або методологічних підходів;
- отримання коментарів щодо власного тексту (граматика, логіка, структура);
- перекладу або адаптації цитат з іноземних джерел;
- формулювання дослідницьких гіпотез за умови їх подальшого самостійного наукового аналізу;
- виконання автоматизованих операцій над текстом (сортування, зміна формату списків, у тому числі списків використаних джерел, побудова діаграм і графіків на основі достовірних та верифікованих даних тощо).

Під час підготовки дисертації забороняється:

- подавати ШІ-згенерований текст як власний без розкриття факту його використання;
- генерувати за допомогою ШІ розділи дисертації (огляд літератури, методологію, результати аналізу) та включати їх до роботи без суттєвого самостійного доопрацювання;
- використовувати ШІ для формування наукових висновків без їх самостійної верифікації;
- посилалися на джерела, згенеровані ШІ, без перевірки їх існування та змісту.

Здобувач наукового ступеня зобов'язаний задекларувати факт використання або невикористання ШІ у дисертаційній роботі відповідно до вимог цих Правил.

5. ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ

5.1. Використання ІІІ-систем учасниками освітнього процесу Університету не повинно призводити до порушення Закону України «Про захист персональних даних», а також вимог Регламенту (ЄС) 2016/679 (GDPR) у частині обробки персональних даних громадян держав – членів Європейського Союзу.

5.2. Учасники освітнього процесу несуть особисту відповідальність за дотримання вимог законодавства у сфері захисту персональних даних під час використання ІІІ-систем.

5.3. Загальнодоступні хмарні ІІІ-системи можуть функціонувати в режимі, за якого введені користувачем дані передаються на сервери розробника, зберігаються та можуть використовуватися для вдосконалення моделей. Учасники освітнього процесу зобов'язані враховувати ці обставини під час прийняття рішення щодо введення даних до ІІІ-систем.

5.4. Під час використання ІІІ-систем учасникам освітнього процесу забороняється вводити до таких систем:

- *персональні дані здобувачів вищої освіти* – прізвища, імена, по батькові, дати народження, номери залікових книжок, відомості про успішність, медичні дані, дані про матеріальне становище та іншу інформацію, що дає змогу ідентифікувати конкретного здобувача, без його явної письмової згоди;
- *персональні дані працівників Університету* – будь-яку інформацію, що дає змогу ідентифікувати конкретного працівника, без його явної письмової згоди;
- *персональні дані третіх осіб* – учасників наукових досліджень, респондентів, пацієнтів, клієнтів та інших осіб без їхньої явної згоди та належної правової підстави;
- *конфіденційні дані Університету* – внутрішню документацію, фінансові відомості, персональні справи, матеріали дисциплінарних проваджень та іншу інформацію з обмеженим доступом.

Заборона, встановлена пунктом 5.4 цих Правил, поширюється на всі ІІІ-системи незалежно від їх категорії, у тому числі на дозволені системи.

5.5. Допустимі підходи до роботи з даними.

У разі необхідності використання ІІІ для роботи з даними, що потенційно містять персональну інформацію, учасники освітнього процесу зобов'язані попередньо знеособити такі дані – вилучити або замінити інформацію, що дає змогу ідентифікувати особу.

Використання узагальнених, статистичних або знеособлених даних у ІІІ-системах допускається за умови неможливості повторної ідентифікації особи.

У разі сумніву щодо допустимості введення конкретних даних до ІІІ-системи учасник освітнього процесу зобов'язаний утриматися від таких дій до отримання відповідної консультації.

6. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

6.1. Використання ШІ в освітньому процесі Університету здійснюється відповідно до вимог академічної доброчесності, визначених Кодексом академічної доброчесності Полтавського державного аграрного університету, Законом України «Про академічну доброчесність» та відповідними локальними нормативними актами.

6.2. Ці Правила не встановлюють нових видів академічної відповідальності чи санкцій, а визначають дії, пов'язані з використанням ШІ, що можуть кваліфікуватися як порушення академічної доброчесності відповідно до норм Кодексу академічної доброчесності Полтавського державного аграрного університету.

6.3. Порушенням принципів академічної доброчесності у контексті використання ШІ, зокрема, можуть визнаватися:

- щодо прозорості:

- використання ШІ під час підготовки академічної або наукової роботи без обов'язкового розкриття відповідно до цих Правил;
- свідоме введення в оману щодо характеру або обсягу використання ШІ при підготовці роботи;

- щодо самостійності:

- подання ШІ-згенерованого тексту як власного без розкриття факту його використання – кваліфікується як несамостійне виконання завдання або академічний плагіат відповідно до Кодексу академічної доброчесності Полтавського державного аграрного університету;
- використання ШІ для виконання навчального завдання в режимі А, встановленому викладачем, – кваліфікується як несамостійне виконання завдання або списування відповідно до Кодексу академічної доброчесності Полтавського державного аграрного університету;

- щодо достовірності:

- генерація за допомогою ШІ неіснуючих даних, результатів досліджень, лабораторних або практичних робіт та їх подання як реально отриманих – може розглядатися як фабрикація відповідно до Кодексу академічної доброчесності Полтавського державного аграрного університету;
- свідоме використання в роботі помилкових даних або неіснуючих посилань, згенерованих ШІ, без їх верифікації – може розглядатися як фальсифікація відповідно до Кодексу академічної доброчесності Полтавського державного аграрного університету.

Наведений перелік не є вичерпним. Кваліфікація конкретних дій як порушення академічної доброчесності, а також виявлення, встановлення та розгляд відповідних фактів і притягнення до академічної відповідальності здійснюються уповноваженими органами Університету відповідно до Кодексу академічної доброчесності Полтавського державного аграрного університету, Положення про Комісію з академічної доброчесності у Полтавському державному аграрному університеті, Положення про Комісію з етики та управління конфліктами у Полтавському державному аграрному університеті,

а також Порядку скасування рішення про присудження ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації у разі виявлення фактів порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності у Полтавському державному аграрному університеті – у відповідних випадках, з урахуванням усіх обставин конкретної ситуації.

6.4. Університет не запроваджує обов'язкової перевірки академічних і наукових робіт із використанням автоматизованих ШІ-детекторів.

6.5. Викладач може використовувати інструменти виявлення ШІ-контенту на власний розсуд як один із допоміжних орієнтирів під час оцінювання роботи.

6.6. Результат автоматизованого ШІ-детектора:

- є орієнтовним індикатором і не має самостійної доказової сили;
- не може бути єдиною підставою для роботи як такої, що підготовлена з порушенням академічної доброчесності;
- не може бути єдиною підставою для ініціювання провадження щодо порушення академічної доброчесності.

Такий підхід зумовлений технічною недосконалістю існуючих ШІ-детекторів, які можуть давати хибнопозитивні результати щодо текстів, написаних людиною, зокрема текстів із чіткою структурою, науковою термінологією або написаних нерідною для автора мовою. Університет не допускає притягнення здобувача до академічної відповідальності виключно на підставі алгоритмічної оцінки.

6.7. У разі змін у законодавстві України або появи офіційно затверджених галузевих стандартів щодо застосування ШІ-детекторів у сфері вищої освіти положення цього пункту підлягають перегляду в першочерговому порядку.

6.8. У частині, не врегульованій цими Правилами, учасники освітнього процесу керуються Кодексом академічної доброчесності Полтавського державного аграрного університету, Законом України «Про академічну доброчесність», чинним законодавством України та загальновизнаними принципами академічної етики.

Рекомендований перелік дозволених ШІ-систем

1. Текстові асистенти та великі мовні моделі

Назва системи	Розробник (країна)	Основні функції	Режим доступу
ChatGPT (GPT-4o, o3)	OpenAI (США)	Генерація та редагування тексту, аналіз, переклад, код	Free / Plus (платний)
Claude	Anthropic (США)	Генерація та редагування тексту, аналіз великих документів	Free / Pro (платний)
Gemini	Google DeepMind (США)	Текст, мультимодальна робота, інтеграція з Google Workspace	Free / Advanced (платний)
Microsoft Copilot	Microsoft (США)	Текст, інтеграція з Microsoft 365	Free / Microsoft 365
Perplexity AI	Perplexity AI, Inc. (США)	Пошук з посиланнями на джерела, наукові запити	Free / Pro (платний)
Meta AI	Meta Platforms (США)	Текстові запити, інтеграція з WhatsApp, Instagram	Free
Le Chat	Mistral AI (Франція)	Генерація та редагування тексту, аналіз	Free / Pro (платний)

2. Інструменти для наукових досліджень

Назва системи	Розробник (країна)	Основні функції	Режим доступу
Elicit	Elicit PBC (США)	Систематичний огляд літератури, реферування статей	Free / Pro (платний)
Semantic Scholar	Allen Institute for AI (США)	Пошук і аналіз наукових публікацій	Free
Perplexity AI	Perplexity AI, Inc. (США)	Наукові пошуки з посиланнями	Free / Pro (платний)
SciSpace	SciSpace (США)	Читання та пояснення наукових PDF, форматування	Free / Pro (платний)
Research Rabbit	ResearchRabbit (США)	Візуалізація зв'язків між публікаціями	Free
Consensus	Consensus Cloud Solutions (США)	Відповіді на наукові запити на основі рецензованих статей	Free / Pro (платний)

3. Редагування та перевірка тексту

Назва системи	Розробник (країна)	Основні функції	Режим доступу
Grammarly	Grammarly, Inc. (США; засновники – українці)	Граматика, стиль, чіткість тексту (англійська мова)	Free / Pro (платний)
DeepL	DeepL SE (Німеччина)	Машинний переклад, редагування	Free / Pro (платний)
LanguageTool	LanguageTool (Німеччина)	Граматика та стиль (українська та інші мови)	Free / Pro (платний)

4. Генерація зображень та візуальний контент

Назва системи	Розробник (країна)	Основні функції	Режим доступу
DALL-E 3	OpenAI (США)	Генерація зображень за текстовим описом	Через ChatGPT Plus
Adobe Firefly	Adobe (США)	Генерація зображень (навчений на ліцензованих даних)	Adobe Creative Cloud
Stable Diffusion	Stability AI (Велика Британія)	Генерація зображень, локальне розгортання	Відкритий код, Free
Canva AI	Canva (Австралія)	Генерація зображень, дизайн презентацій	Free / Pro (платний)
FLUX	Black Forest Labs (Німеччина)	Генерація зображень	API / відкритий код

5. Презентації та візуалізація даних

Назва системи	Розробник (країна)	Основні функції	Режим доступу
Gamma	Gamma Tech (США)	Генерація презентацій за текстом	Free / Pro (платний)
Napkin AI	Napkin AI, Inc. (США)	Генерація діаграм і схем із тексту	Free
Beautiful.ai	Beautiful.ai (США)	ШІ-дизайн слайдів	Платний

6. Аудіо та мовлення

Назва системи	Розробник (країна)	Основні функції	Режим доступу
ElevenLabs	ElevenLabs, Inc. (США)	Генерація мовлення, озвучення текстів	Free / Pro (платний)
Whisper	OpenAI (США)	Розпізнавання мовлення, транскрипція	Відкритий код, Free
Respeecher	Respeecher (Україна)	Клонування та трансформація голосу	Платний

7. Код та технічні задачі

Назва системи	Розробник (країна)	Основні функції	Режим доступу
GitHub Copilot	Microsoft / GitHub (США)	Написання та перевірка коду	Free для студентів (GitHub Education)
Cursor	Anysphere (США)	Редактор коду з ШІ-асистентом	Free / Pro (платний)

8. Виявлення ШІ-контенту (для використання викладачами)

Назва системи	Розробник (країна)	Основні функції	Режим доступу
GPTZero	GPTZero (США)	Виявлення ШІ-згенерованого тексту	Free / Edu (платний)
Copyleaks AI Detector	Copyleaks (США)	Виявлення ШІ-контенту, перевірка на плагіат	Free (обмежено) / Платний
Turnitin AI Detection	Turnitin (США)	Виявлення ШІ-контенту, антиплагіат	Платний (ліцензії для ЗВО)
Unicheck	Unicheck (Україна)	Антиплагіат, виявлення ШІ-контенту	Платний (ліцензії для ЗВО)

Примітки до Додатку 1:

1. Включення системи до цього переліку не є гарантією її відповідності всім вимогам конкретної навчальної дисципліни або наукового видання – остаточне рішення приймає викладач або автор публікації.

2. Умови доступу та функціональні можливості систем можуть змінюватися. Перед використанням рекомендується перевіряти актуальні умови на офіційному вебсайті відповідного сервісу.

3. При використанні систем у безкоштовному режимі слід враховувати, що такі версії, як правило, передбачають менший рівень захисту даних користувача порівняно з корпоративними або освітніми ліцензіями.

ДОДАТОК 2

Перелік ШІ-систем з обмеженим використанням

До цього переліку включаються ШІ-системи, зареєстровані в Китайській Народній Республіці або розроблені чи надані суб'єктами, діяльність яких підпадає під дію законодавства КНР, що передбачає обов'язок надавати доступ до даних користувачів на вимогу державних органів без дотримання процедур, встановлених у державах із належним рівнем захисту прав і свобод людини.

Назва системи	Розробник (країна)	Обмеження
DeepSeek (хмарна версія)	DeepSeek AI (КНР)	Хмарна версія – заборонена для університетської діяльності. Локальна версія (відкриті ваги, без мережевого з'єднання з серверами розробника) – допустима для дослідницьких цілей
Qwen / Tongyi Qianwen (хмарна версія)	Alibaba Cloud (КНР)	Хмарна версія – заборонена для університетської діяльності. Локальна версія – допустима для дослідницьких цілей
Kimi	Moonshot AI (КНР)	Заборонена для університетської діяльності
Ernie Bot / ERNIE	Baidu (КНР)	Заборонена для університетської діяльності

Пояснення щодо «університетської діяльності» в контексті цього Додатку:

Під університетською діяльністю в цьому Додатку розуміється будь-яка діяльність, що пов'язана з освітнім процесом або науковими дослідженнями Університету, зокрема: виконання навчальних завдань, підготовка кваліфікаційних і наукових робіт, введення будь-яких даних учасників освітнього процесу або даних наукових досліджень Університету.

Орієнтовний перелік ШІ-систем, використання яких є порушенням законодавства України

Цей перелік не є вичерпним. Вичерпний перелік ресурсів та сервісів, доступ до яких заблоковано або обмежено відповідно до законодавства України, визначається виключно чинними рішеннями Ради національної безпеки і оборони України, введеними в дію указами Президента України, а також переліками забороненого до використання програмного забезпечення, що формуються відповідно до законодавства України. Учасники освітнього процесу несуть відповідальність за самостійне відстеження актуального стану санкційного законодавства.

Назва системи	Розробник (країна)	Підстава обмеження
YandexGPT / Нейро / Аліса	Яндекс (Росія)	Рішення РНБО України; Яндекс перебуває під санкціями України з 2017 року
GigaChat	Сбербанк Росії (Росія)	Сбербанк та пов'язані структури перебувають під санкціями України
Kandinsky	Сбербанк Росії (Росія)	Сбербанк та пов'язані структури перебувають під санкціями України
Shedevrum	МегаФон (Росія)	Розробник пов'язаний із підсанкційними структурами
MegaBot	МегаФон (Росія)	Розробник пов'язаний із підсанкційними структурами
Балабоба	Яндекс (Росія)	Яндекс перебуває під санкціями України з 2017 року
ШІ-функції VK (ВКонтакте)	VK (Росія)	ВКонтакте заблоковано відповідно до рішення РНБО України
ШІ-функції Mail.ru	VK / Mail.ru Group (Росія)	Mail.ru заблоковано відповідно до рішення РНБО України

Примітка. Факт технічної недоступності зазначених сервісів через блокування провайдерами не означає правомірності їх використання через VPN або проксі-сервери. Обхід блокування не знімає юридичної відповідальності відповідно до законодавства України.

Рекомендована форма розкриття використання ШІ в академічних і наукових роботах

4.1. Загальні положення.

Розкриття використання ШІ є обов'язковим відповідно до цих Правил. Метою розкриття є забезпечення прозорості щодо ролі ШІ у підготовці роботи та підтвердження особистої відповідальності автора за її зміст.

Розкриття має бути конкретним: недостатньо зазначити лише факт використання ШІ; необхідно вказати назву системи та мету її використання.

4.2. Рекомендовані формулювання.

Варіант 1 – ШІ не використовувався:

«При підготовці цієї роботи інструменти штучного інтелекту не використовувалися».

Варіант 2 – ШІ використовувався для допоміжних цілей (пошук, переклад, граMATика):

«При підготовці цієї роботи було використано [назва системи] для [зазначити мету: пошуку наукових джерел / машинного перекладу / перевірки граMATики та орфографії]. Увесь аналіз, висновки та остаточний текст є результатом самостійної роботи автора».

Варіант 3 – ШІ використовувався для підготовки структури або чернетки:

«При підготовці цієї роботи було використано [назва системи] для [зазначити мету: формування структури роботи / підготовки чернетки окремих розділів]. Текст роботи був суттєво перероблений, доповнений та верифікований автором. Остаточний зміст і висновки є результатом самостійної роботи автора».

Варіант 4 – ШІ використовувався для аналізу даних:

«При підготовці цієї роботи було використано [назва системи] для [зазначити мету: аналізу масивів даних / систематизації літературних джерел / підготовки ілюстративних матеріалів]. Всі результати були верифіковані автором. Інтерпретація результатів і висновки є результатом самостійної роботи автора».

Варіант 5 – ШІ використовувався широко (режим В):

«При підготовці цієї роботи було використано такі інструменти ШІ: [перелік систем] – для [зазначити цілі для кожної системи]. Автор несе повну відповідальність за зміст роботи, верифікацію всіх даних і достовірність висновків».

Варіант 6 – У кваліфікаційній роботі обов'язково зазначається факт використання або невикористання ШІ. Декларація розміщується у вступі або в окремому структурному елементі роботи.

Рекомендована форма декларації:

«У роботі використовувалися такі інструменти штучного інтелекту: [назви]. Вони застосовувалися для [конкретні завдання: пошук літератури, граматична перевірка тощо]. Усі розділи, при написанні яких використовувався ШІ, перевірені та відредаговані автором особисто. Наукові положення, висновки та результати є власним інтелектуальним внеском автора».

4.3. Місце розміщення розкриття залежно від типу роботи

Тип роботи	Рекомендоване місце розміщення
Реферат, есе, аналітична робота	Наприкінці роботи, після висновків
Курсова або кваліфікаційна робота	У вступі або в окремому структурному елементі роботи чи підрозділі після висновків
Наукова стаття	У розділі «Методи» або в підрозділі «Використання штучного інтелекту» після методів
Тези доповіді	Наприкінці тез або у виносці
Презентація	На останньому слайді або у примітках до слайдів
Звіт про практику або НДР	У методологічному розділі або наприкінці звіту

4.4. Особливі випадки.

Якщо ШІ не використовувався, рекомендується зробити відповідну позначку (варіант 1), що підтверджує усвідомлений підхід автора до питання використання ШІ та знімає потенційні запитання з боку викладача або рецензента.

Якщо ШІ використовувався виключно для технічних цілей (перевірка орфографії вбудованими засобами текстового редактора, автоматичний переклад окремих слів у словнику), розкриття не є обов'язковим, оскільки такі функції належать до стандартних інструментів роботи з текстом.

Якщо вимоги видавництва або наукового журналу є більш детальними, ніж ці рекомендації, застосовуються вимоги відповідного видавництва або наукового журналу.